

РОЛЬ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ У РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

Розвиток сучасного етапу економіки України характеризується динамічними змінами, які охопили усі сфери суспільного життя, у тому числі й систему органів місцевої влади. Національний проект «Децентралізація», що стартував у 2014 році, сприяв передачі значної частини повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Відтоді все більш відчутною стала роль останніх в економічному і соціальному розвитку територій. Наразі проголошені принципи бюджетної децентралізації та автономності органів місцевої влади є пріоритетними напрямками Стратегії сталого розвитку «Україна-2020». Питання впливу процесів децентралізації на розвиток місцевих фінансів набуває актуальності через необхідність врахування галузевої розрізненості регіонів при формуванні дохідної частини бюджету та напрямків видатків.

У світову практику значний внесок з розвитку економічних моделей із врахуванням впливу децентралізації здійснили такі вчені : Д. Джін, Д. Ехдаї, В. Оутс, Л. Фелд, Х. Цзоу та інші.

Такі українські науковці як О.О. Бондаренко, І.С. Волохова, І.Я. Глуха, М.І. Деркач, І.О. Луніна, Т.В. Сало та інші присвячували свої праці тематиці сутності та призначення процесів децентралізації, механізму реалізації та його впливу на інші процеси у державі.

Початок реформи місцевого самоврядування в Україні та територіальної організації її влади за принципами децентралізації збігається із прийняттям урядом Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Метою даної реформи було забезпечення самостійної спроможності, за рахунок власних фінансових ресурсів задовольняти потреби місцевого значення в інтересах жителів місцевості, тобто надання територіальним громадам більших обсягів ресурсів та накопичення їх внутрішніх резервів.

Визначальне місце в системі місцевих фінансів належить місцевому бюджету, адже в них зосереджено понад 80 % від усіх фінансових ресурсів, що перебувають в розпорядженні місцевого самоврядування. Економічна сутність місцевих бюджетів виявляється у формуванні грошових фондів, які є фінансовим забезпеченням діяльності місцевих, селищних та сільських рад, та використання цих фінансових ресурсів на фінансування, утримання та розвиток соціальної інфраструктури, місцевого господарства [1].

З року в рік місцеві бюджети України все більше різняться між собою за рівнем соціально-економічного розвитку територій. Суттєва диференціація місцевих бюджетів визначається за територіальною ознакою, розвитком інфраструктури, масштабом проведених реформ, що відбивається на збільшенні принципів розходжень у розподілі по країні податкового потенціалу, відмінностей у структурі потреб бюджетного фінансування, стані їх бюджетів [2, с. 10].

Важливим є також мобілізація у місцевих бюджетах надходжень від місцевих податків і зборів, адже в залежності від регіону різняться їх види та величина. До прикладу, ставки збору за місця для паркування транспортних засобів різняться між собою в залежності від територіально-адміністративної одиниці, на якій він діє. Так, у Києві ставка збору за місця для паркування транспортних засобів встановлюється в межах до 0,075 % від рівня мінімальної заробітної плати, натомість як у Вінниці вона коливається у межах 0,10–0,15 % від МЗП.

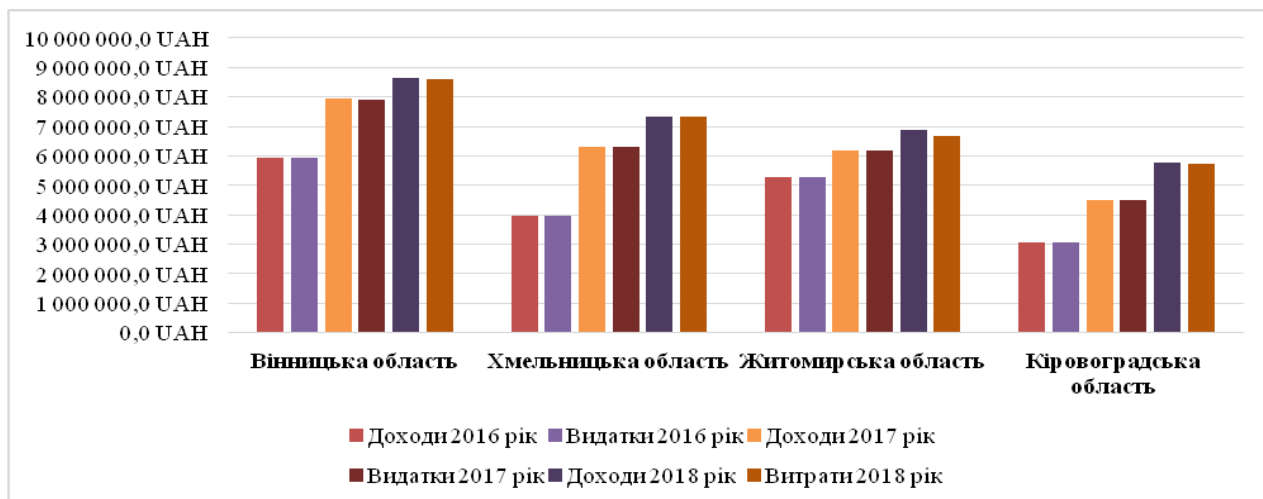

Рис. 1. Доходи і видатки обласних бюджетів у 2016, 2017 та 2018 рр., тис. грн.

Наведені на рис. 1 дані відображають відмінності у наповненні місцевих бюджетів областей та фінансуванні їх потреб. Найбільшою областю за дохідною і витратною частиною бюджету є Вінницька область, за нею слідує Житомирська, потім Хмельницька та Кіровоградська області. Враховуючи наведені дані можна спостерігати суттєву різницю у фінансових потребах областей одного регіону. Дані розбіжності найкраще задовольняється лише в умовах децентралізації бюджетів, оскільки тоді враховуються особливості конкретної місцевості.

Роль місцевих бюджетів великою мірою визначається часткою доходів та видатків місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України, яка свідчить про участь місцевого самоврядування у розв'язанні актуальних проблем розвитку держави, певну обмеженість функцій центральних органів влади. Така частка є загальним показником, який відображає рівень фінансової незалежності органів місцевого самоврядування, дає змогу оцінити ступінь розвитку місцевих бюджетів. За підсумками 2018 року частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України складає 51,5 %, що є рекордним показником для України [3].

Також переконливими фактами, що відображають дієвість процесів фінансової децентралізації, стало підвищення рівня платоспроможності місцевих бюджетів. Так, у 2017 р. кількість дотаційних місцевих бюджетів знизилася завдяки децентралізації на 24 %, кількість бюджетів-донорів зросла на 12,5 %. У поточному ж році у 2,2 раза збільшилася державна фінансова підтримка розвитку громад [4].

Враховуючи вищезазначене можна дійти висновку, що провадження реформи децентралізації в цілому здійснює позитивний вплив як на розвиток місцевих фінансів, так і на збалансування і розвиток загальнодержавних фінансів, оскільки процеси передання частини повноважень і бюджету державних органів влади місцевим сприяє вчасному та ефективному вирішенню питань місцевості, з урахуванням їх територіально-економічних особливостей. Місцеві бюджети відіграють важливу роль у формуванні зведеного бюджету країни та її фінансових відносинах.

Список використаних джерел:

1. Федосов, В.М. Сутність і проблематика бюджетування: українські реалії [Текст] / В.М. Федосов, Т.С. Бабич // Фінанси України. – 2008. – № 1. – С. 3–23.
2. Тарнай В.А. Кращі практики бюджетної прозорості та підзвітності органів місцевого самоврядування / В.А. Тарнай, С.І. Карелін, С.В. Корнилюк. – К.: Центр політичних студій та аналітики, 2015. – 64 с.
3. Ціна держави [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://cost.ua/budget/revenue/#1>.
4. Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.nbuviar.gov.ua>.